

Titel: **De Taalfanfare** Woordenschat Plus

Auteur: Lieven Coppens
Die-'s-lekti-kus vzw, Diestsesteenweg 722, 3010 Kessel-Lo
e-mail: lieven.coppens@letop.be – website: www.letop.be

Datum: april 2007

1. Kort

Een woordenschatprogramma met spraak kan taalzwakke leerlingen helpen bij het inoefenen van woordenschat. We bespreken het programma 'De taalfanfare Woordenschat plus' en geven tips voor het inzetten ervan in de klas. Met de 'Taalfanfare' kunnen de woorden beluisterd en bekeken worden (foto en geschreven woord). Ze worden op verschillende manieren geoefend. Het programma laat bovendien toe eigen inhoud te maken. Onze tips helpen leerkrachten en begeleiders om dit snel en handig te doen.

2. Wat, waarom en voor wie?

Een goede woordenschat is een voorwaarde voor schoolsucces. Leerlingen met een beperkte woordenschat (kinderen uit taalzwakke milieus, leerlingen met taalproblemen, anderstalige leerlingen, anderstalige nieuwkomers) hebben ook veel moeite met begrijpend lezen¹. Zeker voor deze leerlingen is gerichte instructie en inoefening in een betekenisvolle context cruciaal. Ook hier geldt 'hoe vroeger, hoe beter'. Software met de combinatie van woord, beeld en spraak kan een goede aanvulling zijn bij de klassikale of groepsinstructie.

Voordelen:

- De leerling kan zelfstandig herhalen en oefenen.
- Door de combinatie van visueel beeld (foto), woordbeeld en 'horen' van het uitgesproken woord worden de woorden beter 'ingeslepen'.

Leeftijd

- kleuteronderwijs
- lager onderwijs
- secundair onderwijs

(Leer)stoornis

- dyslexie
- dyscalculie
- ad(h)d
- nld
- dyspraxie
- hoogbegaafdheid
- andere: Kinderen met een vertraagde spraak en/of taalontwikkeling. Anderstalige nieuwkomers.

Vak of vakgebied

- lezen
- spellen
- vreemde talen
- rekenen-wiskunde
- sociaal-emotioneel
- andere: Nederlands als tweede taal

1

De woordenschat van een lezer is van grote invloed op het begrijpen van een tekst. Een deel van de kinderen verwerft zijn woordenschat in een rijke taalomgeving door gesprekken over de betekenis van woorden. Kent iemand meer dan 5 à 10% van het totaal aantal woorden uit een tekst niet, dan heeft hij grote problemen met het begrijpen van die tekst. Kinderen uit taalzwakke milieus hebben daardoor dikwijls problemen met het verlenen van betekenis aan teksten. Veel woorden zijn voor hen onbekend, te abstract, technisch of literair van aard. Vernooy, K. (2001), Elk kind een lezer.

3. Ons oordeel

Dit programma is zeer gebruiksvriendelijk en breed inzetbaar. De mogelijkheden om woorden en instructies te laten voorlezen is een meerwaarde voor taalzwakke en taalarme leerlingen. Het laat alle leerlingen toe er zelfstandig mee te werken.

De oefenvormen zijn zeer gevarieerd. De woorden worden eerst geïsoleerd inge oefend en dan in een ruimere context. Essentiële woordvormen worden onmiddellijk mee inge oefend (verkleinwoord, meervoud). Zeer handig is het woordenboek dat de leerling kan oproepen. Daarin ziet hij naast het woord de afbeelding. Hij kan het woord nog eens laten voorlezen. Alle nieuw ingevoerde woorden worden automatisch in het woordenboek opgenomen.

Het programma beschikt enkel over de noodzakelijke functies. Dit is zeer positief: leerlingen kunnen zich niet verliezen in 'toeters' en 'bellen'. Werken met dit programma betekent dan ook effectieve oefentijd. Dit wordt nog versterkt doordat de leerkracht per leerling kan aangeven wat deze moet doen: zowel op het vlak van werkvormen, thema's als extra lesjes en hulpmiddelen.

De gebruikte stemmen zijn van goede kwaliteit. Hierdoor is het programma uitermate geschikt voor het oefenen van nieuwe woordenschat door anderstalige leerlingen. Ze krijgen meteen het goede auditieve beeld mee. OWG heeft spraakmodules in het Nederlands, Vlaams, Duits, Engels, Frans en Spaans.

Het programma is open: hierin ligt meteen de grote kracht van het programma. De leerkracht kan volgens de noden van de doelgroep eigen inhoud toevoegen via de leerkrachtmodule. De werkwijze hiervoor is zeer duidelijk beschreven in de handleiding. Hierdoor overstijgt het programma zijn doelgroep van het lager onderwijs.

Preventief te gebruiken in het kleuteronderwijs, klassikaal en remediërend in het basisonderwijs. Ook te gebruiken voor taalzwakke leerlingen in het secundair onderwijs. Maar ook gebruik bij speciale doelgroepen zoals anderstalige nieuwkomers, basiseducatie, volwassenonderwijs en specifieke beroepsopleidingen behoort tot de mogelijkheden.

4. Het programma in een notendop

De leerling werkt in de leerlingenmodule

De leerlingenmodule biedt de woorden aan die geordend zijn in thema's. Elk woord is in drie vormen aanwezig: met een foto, met uitspraak en geschreven.

Het wordt ook op drie manieren inge oefend: afzonderlijk, geïntegreerd in een thematisch geheel en aan de hand van een aantal lesjes.

Binnen die lesjes worden de verschillende vormen van een woord (meervoud, verkleinwoord) het woordbeeld en de betekenis verder inge oefend.

De leraar stelt het programma in op maat van de leerling en bekijkt de leerling-resultaten in het lerarenmenu

Hier kan men per leerling een individueel programma opstellen. Dit laat een vergaande binnenklasdifferentiatie toe. Per leerling kunnen thema's, oefenvormen en toegelaten hulpmiddelen worden vastgelegd. Daarenboven houdt het programma de prestaties van de afzonderlijke leerlingen bij (zie verder). Werkblaadjes kunnen afgedrukt worden om los van het programma te oefenen.

Open programma

De *Taalfanfare Woordenschat Plus* is een open programma. De leerkracht kan bestaande woordenlijsten aanpassen. Dat is handig als men bijvoorbeeld typisch Nederlandse woorden wil vervangen of aanpassen. Hij kan ook nieuwe thema's toevoegen. Daardoor kan het programma vlot aangepast worden aan de methode(s) die op school gebruikt worden. Het is bijgevolg inzetbaar voor veel doelgroepen.

5. Mogelijkheden

Differentiatie

- De moeilijkheidsgraad is instelbaar.
- Het aantal oefeningen is instelbaar.
- Op basis van de antwoorden worden aangepaste opgaven (moeilijker of gemakkelijker) aangeboden.

De bijkomende thema's zijn ingedeeld volgens leerjaren. Leerkrachten kunnen zelf thema's toevoegen. Zij bepalen zelf wat de moeilijkheidsgraad is.

Via het planningsscherm kunnen leerkrachten per leerling instellen wat hij moet doen. Dit laat maatwerk toe.

Zelfstandig werken en hulp

- Korte en duidelijke instructies.
- Uitleg vragen bij de mogelijkheden van het programma kan.
- Hulp vragen bij een oefening kan.
- Hulpinstrumenten oproepen kan:
 - afbeeldingen
 - kaarten
 - rekenmachine
 - schema's
 - woordenlijsten
 - woordenboek

Indien de spraakmodule geïnstalleerd is, worden alle opdrachten uitgesproken. De leerling kan, indien de leerkracht dit niet heeft uitgeschakeld via het leraarmenu, het woordenboek raadplegen.

Feedback

- Toont enkel of het antwoord juist of fout is.
- Biedt didactische hulp bij fouten...
 - ... aan de hand van een afbeelding of schema.
 - ... aan de hand van een oplossingsweg.
 - ... aan de hand van een regel.
 - ... aan de hand van een strategie.
- Biedt foute opgaven terug aan.

Bij sommige oefeningen krijgen de leerlingen onmiddellijk feedback. Bij andere oefeningen slechts na het afwerken van alle opdrachten. De feedback is soms alleen visueel, andere keren visueel en auditief. Bij sommige oefeningen mogen de leerlingen één keer proberen na een foute oplossing. Pas bij de tweede mislukte poging wordt de opgave dan gemarkeerd als fout.

Gebruikte kleurcodes:

- groen: juist
- oranje: juist na één mislukte poging
- rood: fout

Instellen tijd

- De tijdsdruk kan in- en uitgeschakeld worden.
- De tijdsdruk kan aangepast worden (belangrijk voor leerlingen met faalangst of traag tempo).

Geen mogelijkheden voor het instellen van tijdsdruk voorzien.

Spraak

Indien spraak voorzien is:

- De instructie wordt voorgelezen.
- De hulp wordt voorgelezen.
- De opgaven worden voorgelezen.

Indien spraak niet voorzien is:

- De eigen voorleessoftware werkt bij dit programma.
- De eigen voorleessoftware werkt niet bij dit programma.

Registreren resultaten

- Enkel de resultaten van de laatste gebruiker worden bijgehouden.
- De resultaten van elke gebruiker afzonderlijk worden bijgehouden.

Er wordt per leerling bijgehouden hoeveel opdrachten hij per oefening deed en welke juist of fout waren. Ook de tijd die de leerling nodig had wordt geregistreerd. De leerkracht kan dit altijd controleren via het leraarmenu.

Toetsen en foutenanalyse

- Toetsen om het instapniveau te bepalen.
- Toetsen als evaluatie na oefeningen.
- Foutenanalyse van toetsen.
- Foutenanalyse van gemaakte oefeningen.

Er is geen foutenanalyse voorzien.

Vormgeving en variatie

- Sober, weinig afbeeldingen (eerder geschikt voor een leerling met een leerstoornis).
- Druk (veel afbeeldingen en kleur).
- Animaties (voor leerlingen met een aandachtstoornis kunnen veel prikkels stimulerend werken).
- Gestructureerd.
- Chaotisch.
- Veel variatie en uitdaging.

Het programma maakt gebruik van foto's. Deze foto's worden gestructureerd aangeboden. Hierdoor is de lay-out van de pagina's nooit echt druk.

Doet beroep op de volgende ICT-vaardigheden

- Klikken.
- Slepen.
- Typen.

Handleiding

- Gemakkelijk te vinden.
- Legt alles duidelijk uit.
- Geeft ook didactische tips.

De handleiding is niet geïntegreerd in het programma. Ze geeft enkel technische informatie. Een heel handige handleiding die een gestructureerd overzicht biedt van alle mogelijkheden en gebruikerstips vind je [hier](#).

6 Tips

Het aanmaken van nieuwe thema's is misschien wel wat bewerkelijk. Een goede handleiding hiervoor vind je op <http://www.owg.nl/Powerpointpresentatie.150.0.html>. Een plaats op het Internet waar de zelf gemaakte thema's kunnen uitgewisseld worden, zou welkom zijn.

7. Overzicht van de mogelijkheden

De werkvormen

Foto's	
Verkennen	De of het?
Oefenen	Typen
Slepen	Toets
Kiezen	Memory

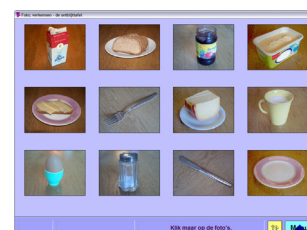
Plaat	
Verkennen	Meerkeuze
Oefenen	Lijst
Slepen	Toets
Typen	Puzzel

Lesjes	
Meervoud	Verkleinwoord
Losmaken	Omschrijving
Zin maken	Alfabet

Foto's

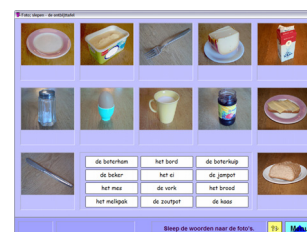
Dit onderdeel brengt de woorden en hun betekenis en uitspraak afzonderlijk aan. Een realistische foto is telkens het uitgangspunt. Er zijn acht oefenvormen:

Verkennen: Alle foto's van een thema staan op het scherm. Elke foto kan worden aangeklikt. De leerling hoort de uitspraak en ziet het schriftbeeld.

Oefenen: De leerling ziet vier foto's. Van één foto wordt de naam uitgesproken. Tegelijk verschijnt het schriftbeeld. De leerling moet de juiste foto aanklikken.

Slepen: De leerling ziet twaalf foto's en twaalf woorden. Hij moet het woord naar

de juiste foto slepen. Door op een foto te klikken hoort hij de uitspraak van het woord.

Kiezen: De leerling krijgt telkens een foto van het thema te zien. Hij moet het juiste woord in de lijst met themawoorden aanklikken. Is het antwoord goed, dan verschijnt de foto bovenaan het scherm. Door de foto aan te klikken hoort de leerling de uitspraak.

De of het? De leerling oefent het gebruik van het lidwoord. Hij ziet een foto en moet daarna op 'de' of 'het' klikken. Bij een juiste oplossing verschijnt de foto bovenaan het scherm. Door op de foto te klikken wordt het woord uitgesproken. Bij deze oefening kun je de mogelijkheid om te spieken, inschakelen. Door op de knop met de luidspreker te klikken hoort de leerling het woord met het juiste lidwoord.

Typen: De leerling ziet een foto en moet het woord typen. Hij kan naar het woord luisteren door op de knop met de luidspreker te klikken. Bij een juiste oplossing verschijnt de foto bovenaan het scherm. Bij deze oefening is er ook een spiekmogelijkheid. Door op de knop met het oog te klikken verschijnt het schriftbeeld. Door op de foto's in het scherm te klikken hoort hij nogmaals de uitspraak.

Memory: Dit is het klassieke geheugenspelletje. Van zodra er op een kaartje wordt geklikt, wordt het woord uitgesproken. Er zijn drie mogelijke paren:

- Foto – foto
- Foto – schriftbeeld
- Schriftbeeld - Schriftbeeld

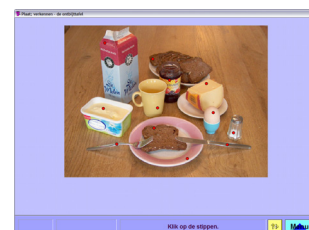

Toets: Alle woorden moeten aangeklikt worden. Het resultaat is pas achteraf zichtbaar. Foute woorden kunnen dan worden aangeklikt. Het juiste antwoord wordt dan uitgesproken en getoond.

Plaat

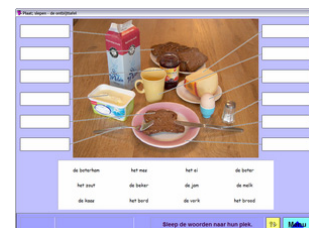
Alle woorden van eenzelfde thema worden in een overzichtsplaat aangeboden. Er zijn acht oefenmogelijkheden.

Verkennen: Door te klikken op de rode stip bij elk voorwerp hoor je de uitspraak en zie je het schriftbeeld.

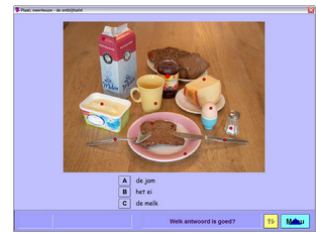
Oefenen: De computer zegt aan de leerling welk voorwerp hij moet aanklikken. De geschreven opdracht staat onderaan in het scherm.

Slepen: De leerling moet de woorden naar de juiste kaders slepen. Als alle woorden geplaatst zijn kan hij zichzelf controleren. Foute woorden worden dan verwijderd. Elk aangeklikt woord wordt uitgesproken.

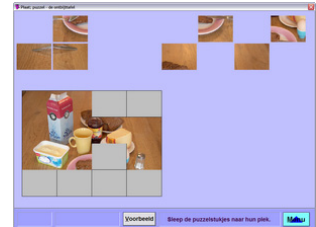
Typen: De leerling ziet de overzichtsfoto en de twaalf woorden. Hij moet het juiste woord intypen. Door op de luidsprekerknop te klikken hoort hij de uitspraak van het woord. De correct ingetypte woorden worden als etiket bij het voorwerp geplaatst.

Meerkeuze: De leerling klikt op één van de rode stippen in de overzichtsplaat. Hij kiest uit een lijst van drie woorden het juiste antwoord. De computer zegt het als de leerling fout is. Is de leerling juist, dan spreekt de computer het woord uit.

Lijst: De leerling moet de rode stippen verbinden met het juiste woord. Bij een fout klinkt een geluidje. Een juist antwoord wordt uitgesproken.

Puzzel: De leerling moet de overzichtsplaat opnieuw samenstellen.

Toets: De computer zegt op welke rode stip de leerling moet klikken. Het resultaat wordt pas getoond aan het einde van de oefening. De leerling kan daarna nog op de stippen klikken om het juiste antwoord te horen.

Lesjes

Het programma voorziet nog in zes lesjes:

Meervoud: De leerling moet het meervoud typen van de themawoorden. Na een fout komt er een korte uitleg en een voorbeeldwoord.

Verkleinwoord: De leerling moet het juiste verkleinwoord kiezen voor alle themawoorden. Hij kan kiezen uit *-je*, *-tje*, *-pje* of *-etje/tje*. Door met de muis over één van de vormen te gaan wordt het verkleinwoord met die uitgang getoond. De leerling moet klikken op de juiste vorm.

Losmaken: Alle woorden van een thema staan aaneengeschreven. De leerling moet ze van elkaar losmaken door telkens achter het eerste woord te klikken. Een juist woord wordt verplaatst naar één van de kolommen.

Omschrijving: De leerling moet elk woord aan zijn omschrijving koppelen. Als alle woorden gekoppeld zijn kan hij de oefening nakijken. Fouten woorden worden teruggeplaatst en kunnen hersteld worden.

Zin maken: De woorden van een zin staan door elkaar. De leerling moet deze in de juiste volgorde aanklikken. De computer kijkt elke zin na en leest hem intussen voor.

Alfabet: De leerling moet de woorden van het thema in alfabetische volgorde zetten. Hij kan de oefening nakijken als alle woorden geplaatst zijn. Foute woorden worden dan teruggezet waarna de leerling opnieuw kan proberen.

8. Bestelinformatie

- prijs¹ Lidmaatschap OWG: € 28,- per jaar: dit lidmaatschap geeft gevoelige kortingen op de aankoopbedragen van software.

¹ Prijzen onder voorbehoud van wijzigingen. De bedragen die hier vermeld worden zijn deze die bij het verschijnen van dit artikel op de website van OWG aangegeven werden.

Taalfanfare Woordenschat plus:

- leden: € 139,00
- niet-leden: € 208,50

Spraakmodule¹:

- leden: € 112,50
- niet-leden: € 75,00

Extra thema's:

- leden: € 15,00
- niet-leden: € 22,50

- internetadres
- postadres

<http://www.owg.nl>

OWG-Winkel

Postbus 1206

NL-6040 KE Roermond

T. +31(0)475 355 850

F. +31(0)475 333 866

¹ De spraakmodule moet maar één keer worden aangekocht. Ze werkt ook samen met de andere programma's van OWG.